

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 19 kwietnia 2016 roku

ZSR.422.16.2016.MK

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Szanowny Panie Ministrze,

dynamicznie zmieniające się społeczne i prawne uwarunkowania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, nakładają na organy wymiaru sprawiedliwości konieczność ciągłego podnoszenia kompetencji, by móc szybko i skutecznie reagować, zapewniając bezpieczeństwo osobom pokrzywdzonym, w szczególności dzieciom.

Art. 72 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że: *Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.* Podkreślić należy, że ochrona praw dziecka jest zaliczana do najważniejszych konstytucyjnie chronionych wartości.

Nałożony na organy władzy publicznej obowiązek ochrony praw dziecka powinien być realizowany w sposób gwarantujący jak najwyższy poziom dbałości o dobro dziecka, dlatego zwracam uwagę Pana Ministra na praktyczne aspekty realizacji prawnokarnej ochrony dziecka przed przemocą.

Izolacja osoby stosującej przemoc możliwa jest na wszystkich etapach postępowania karnego, zarówno postępowania przygotowawczego, jak i prowadzonego przez sąd. W postępowaniu przygotowawczym taką możliwość stwarzają środki zapobiegawcze, których okres zastosowania może być przedłużany na kolejne okresy (m.in.: art. 244 k.p.k., art. 275 § 2 k.p.k., art. 275 § 3 k.p.k., art. 275a k.p.k.). W postępowaniu jurysdykcyjnym sąd może również zapewnić bezpieczeństwo pokrzywdzonym, zwłaszcza dzieciom, poprzez orzeczenie środków karnych (m.in.: art. 39 pkt 2d k.k., art. 39 pkt 2 e k.k.), czy też środków probacyjnych (w tym: art. 67 § 3 k.k., art. 72 § 1 pkt 6b k.k., art. 72 § 1 pkt 7 k.k., art. 72 § 1

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

pkt 7 a k.k., art. 72 § 1 pkt 7b k.k.). Należy wskazać, że rozstrzygnięcia w tym przedmiocie sąd wydaje z urzędu.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r., w 2014 roku zastosowano 2.341 środków zapobiegawczych z art. 275a § 1 k.p.k. Zaś jedynie w 90 sprawach został złożony wniosek o przedłużenie tego środka na dalsze okresy (art. 275a § 1 k.p.k. w zw. z art. art. 275a § 4 k.p.k.), z czego sądy wydały 76 postanowień uwzględniających ten wniosek¹. Nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2 e k.k.) zastosowano w 2014 roku 482 razy². Natomiast tytułem środka probacyjnego, opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b k.k.) zastosowano 522 razy³. Należy wskazać, że w 2014 roku ogółem skazano 14.309 osób za czyny stanowiące przemoc domową, które wyczerpywały znamiona przestępstwa⁴.

Niepokój Rzecznika Praw Dziecka budzi zbyt mała ilość wniosków dotycząca przedłużenia na dalsze okresy środka zapobiegawczego określonego w art. 275a § 1 k.p.k., w porównaniu do jego stosowania po raz pierwszy, mając na uwadze chociażby specyfikę zjawiska przemocy związanej z długotrwałością oddziaływań na osoby będące w kręgu przemocy. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka sądy zbyt rzadko stosują także środek karny z art. 39 pkt 2 e k.k. oraz środek probacyjny z art. 72 § 1 pkt 7b k.k., co nie zapewnia małoletnim pokrzywdzonym należytej ochrony przed przemocą dorosłych.

Odseparowanie sprawcy przemocy domowej od pokrzywdzonego, jest możliwe również na gruncie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390, z późn. zm.). W myśl art. 3 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy, osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej.

Podkreślić należy, że w sytuacji stwierdzenia przemocy domowej, pomoc państwa musi być natychmiastowa. Szybkie usunięcie osoby stosującej przemoc, służy ochronie dobra

¹ Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r., s. 104-105

² Ibidem, s. 119

³ Ibidem, s. 120

⁴ Ibidem, s. 112

osoby jej doznającej. Nie można aprobować sytuacji, w której to osoba doznająca przemocy, często z dziećmi, w obawie o życie lub zdrowie, ucieka z domu.

Jak wskazał Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 15 września 2009 r. w sprawie E.S. i inni przeciwko Słowacji, doprowadzenie do sytuacji, w której osoby pokrzywdzone w wyniku przemocy zostały zmuszone do opuszczenia domu i szukania bezpiecznego schronienia gdzie indziej, oznaczało niedopełnienie przez państwo pozytywnych obowiązków w zakresie zapewnienia ochrony ofiarom przemocy i tym samym stanowiło naruszenie art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, gwarantującego ochronę przed nieludzkim oraz poniżającym traktowaniem lub karaniem⁵.

Mając na uwadze jak najlepszą ochronę praw i dobra dziecka, na podstawie art. 10a ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 2086), zwracam się do Pana Ministra o rozważenie zasadności rozszerzenia tematyki szkoleń dla sędziów orzekających w wydziałach karnych, jak również prokuratorów, poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na wartość i zasadność stosowania w postępowaniu karnym środków gwarantujących bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej, co niewątpliwie podniesie standard ochrony najmłodszych przed sprawcami przestępstw.

2 powołaniem
Marek
Zygmunt

⁵ E.S. i inni przeciwko Słowacji, skarga nr 8227/04,
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a32ae>